

Nové interakce v novém prostředí: koexistence blízce příbuzných druhů pěvců v lidských sídlech

Ondřej Sedláček

1. SOUHRN DIZERTAČNÍ PRÁCE

Nezadržitelně postupující urbanizace krajiny staví naprostou většinu organismů před zásadní problém – jak se vyrovnat s masivní změnou ve struktuře svého životního prostředí. Ochranný ladění ekologové se proto v poslední době orientují čím dál častěji na studium faktorů důležitých pro zachování biologické rozmanitosti v lidmi silně ovlivněné krajině. Vedle specializovaných druhů, které s přeměnou biotopů ustupují, existuje celá řada jiných, které se novým podmínkám dokáží přizpůsobit změnou svých životních (reprodukčních, potravních aj.) strategií. Města tak lze považovat za přírodní laboratoř umožňující studium behaviorálně ekologických a fyziologických adaptací synantropizujících se organismů. Typickou vlastností lidských sídel je rovněž nebývale pestrá mozaika kontrastních biotopů. Díky ní přicházejí do bezprostředního kontaktu druhy, které v evoluci rozdělilo přizpůsobení rozdílnému prostředí. Tomuto fenoménu bylo v urbánní ekologii dosud věnováno překvapivě málo pozornosti. Vhodný model pro jeho studium představuje dvojice příbuzných pěvců v současnosti hojně rozšířených v urbánních biotopech - rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*) a rehek zahradní (*P. phoenicurus*). Oba druhy rehků mají obdobnou hnízdní i potravní ekologii, v přírodě však osídlují zcela odlišné biotopy. Rehek domácí původně obýval převážně skalnaté, nezalesněné srázy hor. Tento poměrně specifický biotop se však díky člověku stal postupně běžným – rehek domácí akceptuje jako skály veškeré lidské stavby. Hnízdním prostředím reha zahradního byly primárně světlé listnaté i jehličnaté lesy od Mediteránu po severskou lesotundru. I jemu člověk přichystal nové možnosti - parky, aleje, zahrady a další městská zeleň ideálně odpovídají jeho biotopovým nárokům. Teprve nedávno vzniklá urbánní mozaika řídkých „lesů“ a „skal“ tak svedla dohromady druhy, které se po dlouhou dobu mohly setkávat jen zcela výjimečně. Jak taková dvojice druhů s podobnou hnízdní a potravní ekologií řeší bezprostřední kontakt ustanovený teprve několik desítek let? Odpověď na tuto otázku jsem se snažil podat v několika navazujících studiích, které analyzují základní mechanismy koexistence - prostorovou distribuci a biotopovou skladbu teritorií, potravní ekologii a mezidruhové agresivní interakce.